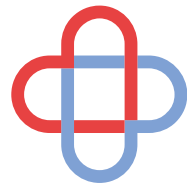

Osallisuus ja hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet

Osmo Pieski, Heidi Snellman

29.5.2023

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

Osallisuuden edistämisen perusta laissa

Perustuslain (731/1999) mukaan yksilöllä on oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen (2 §).

Julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon (14§).

Hyvinvointialuelain (29 § ja 34 §) mukaan Hyvinvointialueen asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan. Aluevaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan lain mukaan edistää erityisesti:

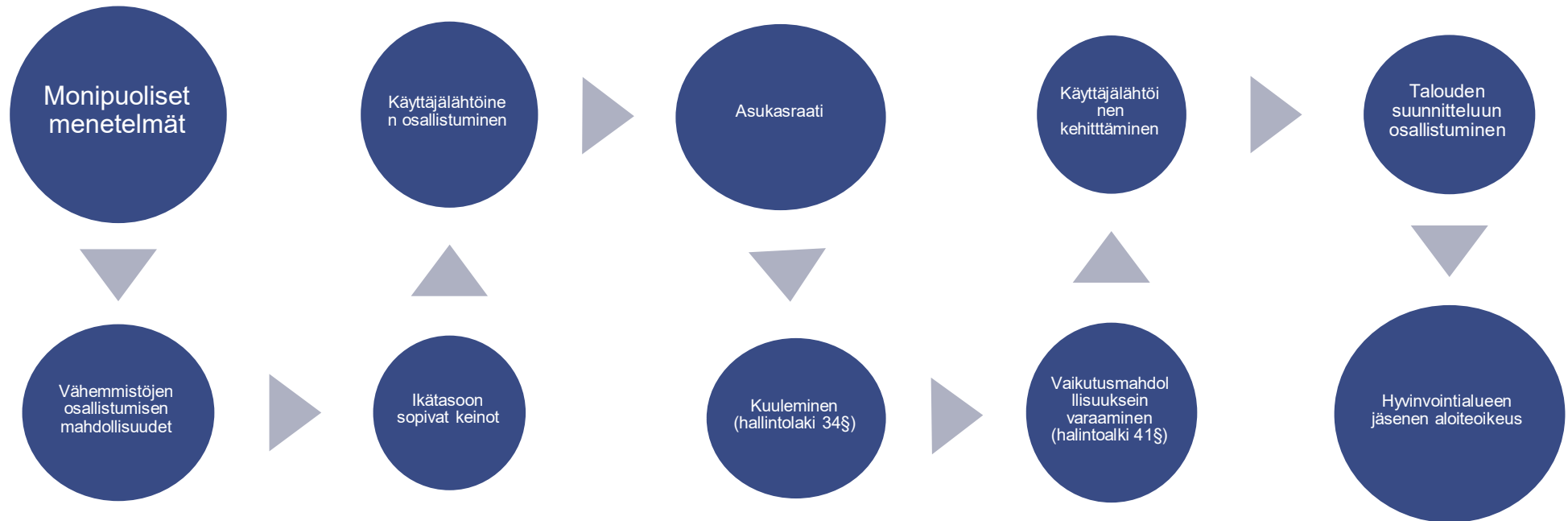
- 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä asukasraateja;
- 2) selvittämällä asukkaiden ja hyvinvointialueella säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia hyvinvointialueen toimielimiin;
- 4) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
- 5) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua hyvinvointialueen talouden suunnitteluun;
- 6) tukemalla asukkaiden sekä järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Hyvinvointialueen on tiedotettava siitä, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa. **Viestinnässä on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otettava huomioon hyvinvointialueen eri asukasryhmien tarpeet. Viestinnässä on käytettävä esteettömiä ja saavutettavia menetelmiä.**

(Laki hyvinvointialueesta 29 §)

Lakiin ja sen perusteluihin kirjatut erilaiset näkökulmat osallisuuteen

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

Arvomme

Luottamus Rohkeus Välittäminen Oikeudenmukaisuus

Tehtävämme

Tuemme päijät-hämäläisten hyvinvointia ja järjestämme laadukkaat palvelut vastuullisesti ja joustavasti

Päämäärämme

Hyvinvoivat asukkaat turvallisessa, elinvoimaisessa ja uudistuvassa Päijät-Hämeessä

Keskeiset tavoitteemme

Vaikuttavat, kustannustehokkaat ja saavutettavat palvelut sekä erinomainen asiakaskokemus

Luottamuksen avulla rakennettu, sujuva yhteistyö alueen kuntien, yhteisöjen ja valtionhallinnon kanssa – asukkaiden parhaaksi

Saavutettu asema alan parhaana julkisena työpaikkana

Asiointi on sujuvaa ja asiakkaita ohjataan sekä tuetaan erinomaisesti

Integroidut, kustannustehokkaat palvelut ovat hyvin saatavissa ja saavutettavissa

Yhteistyötä ja asiakaskokemusta arvostetaan ja arvioidaan

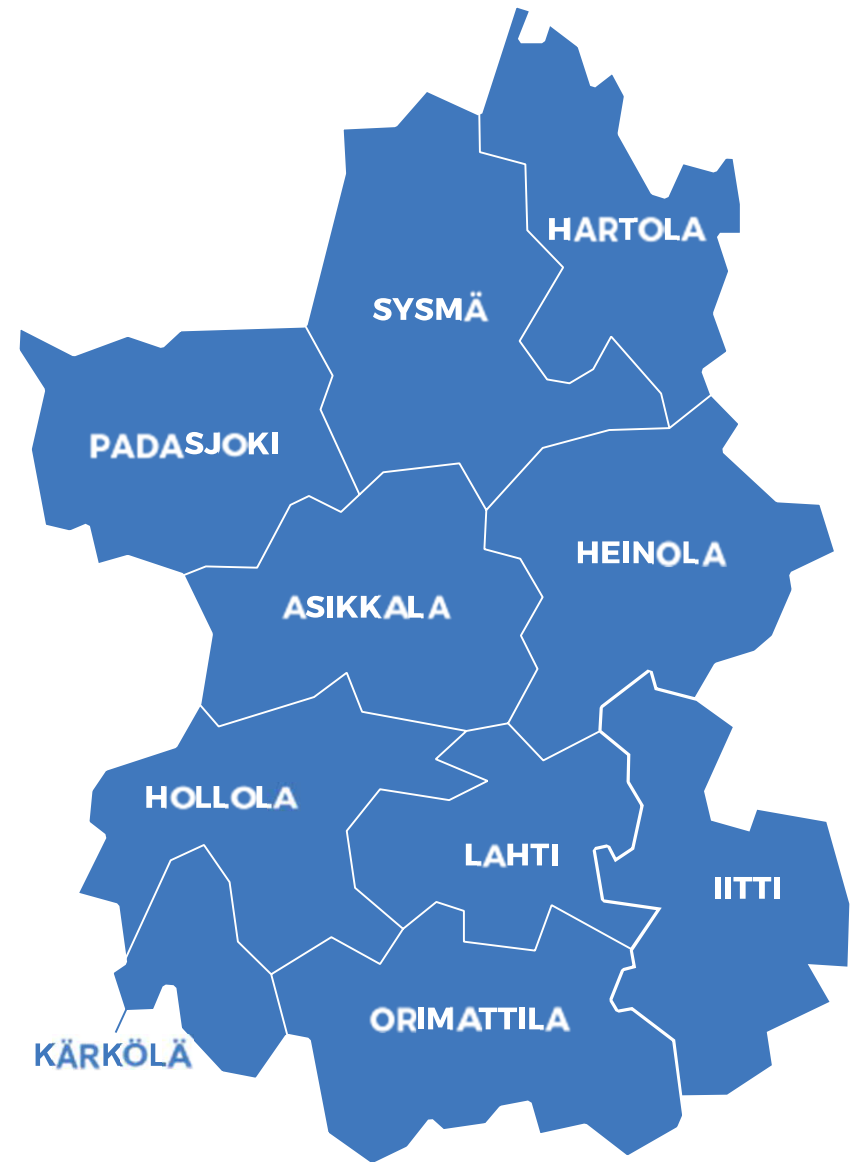
Hallintomalli ja johtaminen toteuttavat tavoitteita

Alan paras julkinen työpaikka Suomessa tarjotaan Päijät-Hämeessä

Kokonaisturvallisuuden osaaminen on vahvaa ja siihen luotetaan

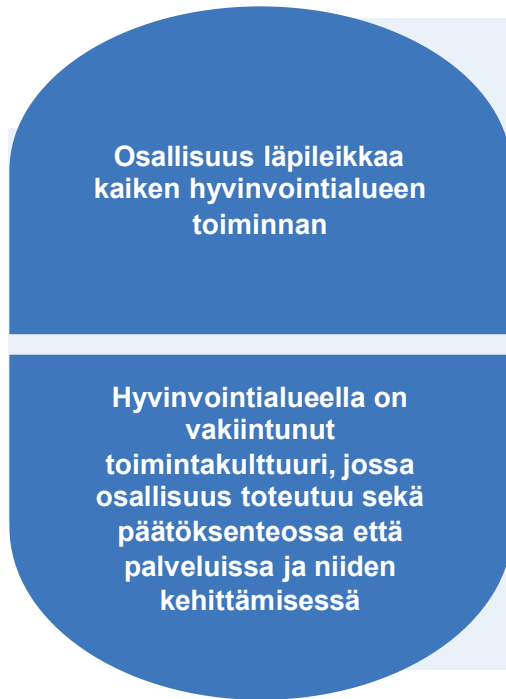
Strategian nostot osallisuudesta

- asukkaiden ja asiakkaiden mukaan ottaminen palvelujen kehittämiseen. Asiakaspalautteen ja asiakaskokemustietojen systemaattinen kerääminen ja hyödyntäminen
- asukkaille suunnatut kyselyt sekä asukkaille annettu mahdollisuus antaa palautetta
- vaikuttamistoimielimet sekä ammattilaisten ja asiakkaiden yhteiskehitystyö

Osallisuusohjelman kokonaisuus

Yhteinen tehtävä ja päämäärä

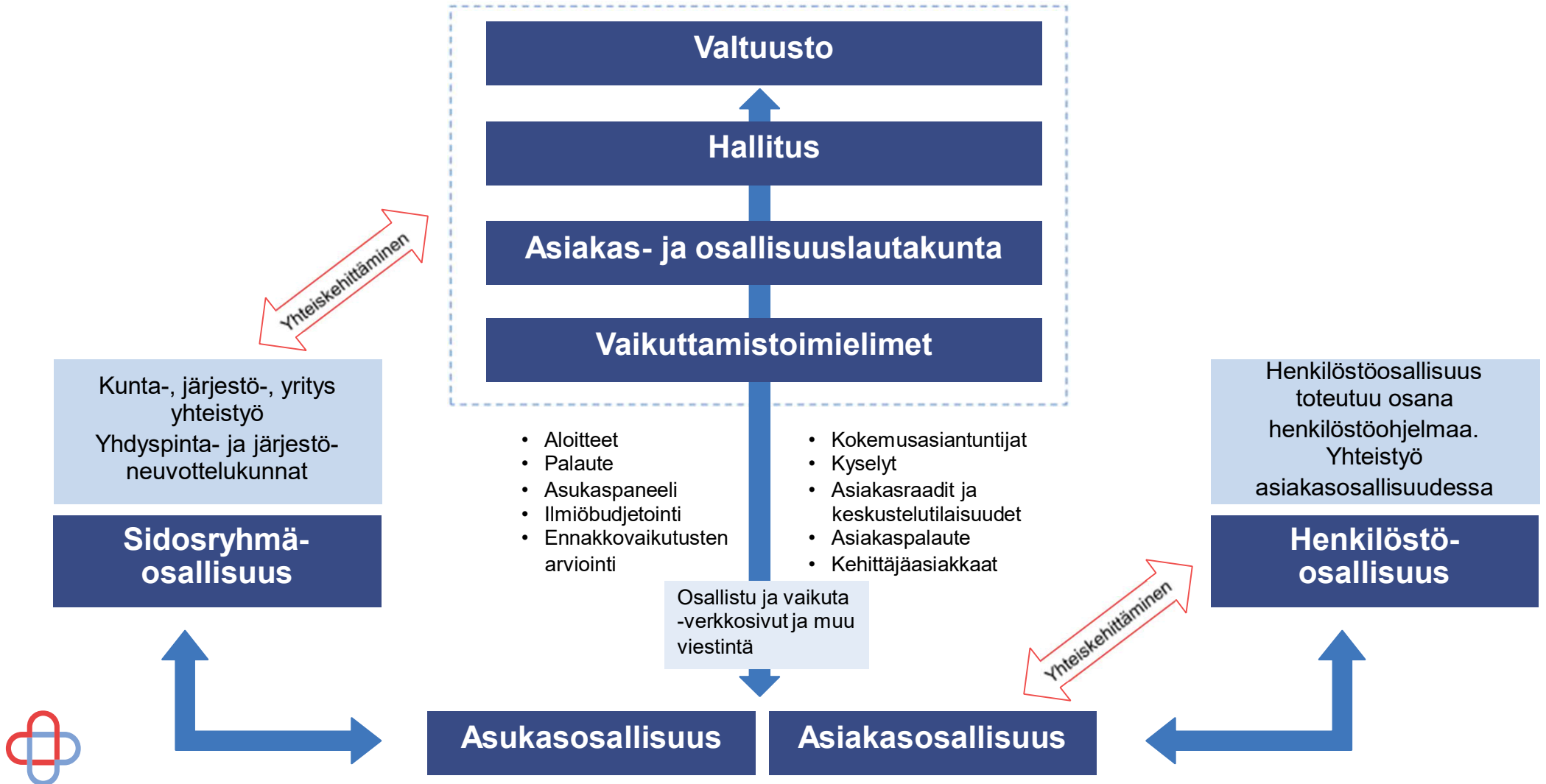
Arvot

Tavoitteet

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen osallisuuden rakenne

Osallisuustyön roolit ja vastuut

Aluevaltuusto pitää huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä (laki hyvinvointialueista)

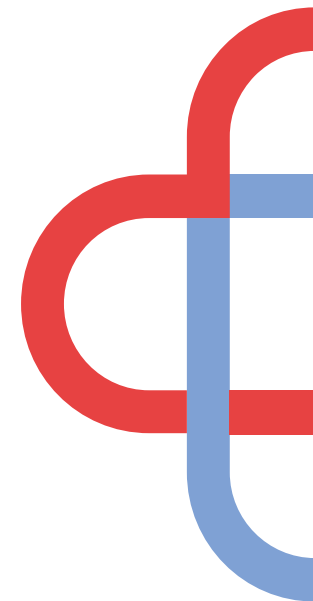
Aluehallitus, muut toimielimet, hyvinvointialuejohtaja sekä toimialojen johtavat viranhaltijat huolehtivat, että hyvinvointialueen asukkaat ja palvelujen käyttäjät, järjestöt ja muut yhteisöt saavat riittävästi tietoja valmisteltavina olevista yleisesti merkittävistä asioista ja voivat osallistua ja vaikuttaa näiden asioiden valmisteluun (hallintosääntö)

Yhdyspinta- ja järjestöneuvottelukunnat edistävät järjestöyhteistyötä ja yhdyspintatyötä alueella

Asiakas- ja osallisuuslautakunta valmistelee osallisuustyön linjauksia ja seuraa niiden toteutumista

Vaikuttamistoimielimet turvaavat osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, osallistuvat toiminnan suunnitteluun asioissa, jotka vaikuttavat lapsiin, nuoriin, ikääntyneeseen väestöön tai vammaisiin henkilöihin ja ovat mukana osallistumisen ja kuulemisen kehittämisessä.

Toimialat ja tulosalueet varmistavat osallisuuden toteutumisen asiakastyössä ja asioiden valmistelussa vaikuttamistoimielinten kanssa, sekä osallistuvat toiminnan kehittämiseen esimerkiksi osallisuustyöryhmään nimettyjen edustajiensa koordinoimana

Vaikuttamistoimielimet

Lainsäädännöllinen pohja, vaikuttamistoimielimet

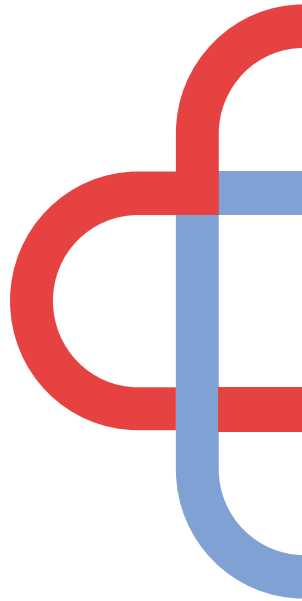
- Hyvinvointialuelaki 611/2021 1 § 1 mom
  - ”Tämän lain tarkoituksena on luoda edellytykset itsehallinnolle kuntia suuremmalla hallintoalueella (*hyvinvointialue*) sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteuttamiselle hyvinvointialueen toiminnassa.”
- Hyvinvointialuelaki 611/2021, 32 §
  - Aluehallituksen on asetettava nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi hyvinvointialueen vanhusneuvosto sekä vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen vammaisneuvosto.

Lainsäädännöllinen pohja, vaikuttamistoimielimet

- Hyvinvointialuelaki 611/2021, 32 §: Vaikuttamistoimielinten jäsenet valitaan hyvinvointialueen kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä siten, että kustakin vaikuttamistoimielimestä valitaan vähintään yksi edustaja. Lisäksi vaikuttamistoimielimiin voidaan valita muita henkilöitä. **Aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä.**
- Hyvinvointialuelaki 611/2021, 32 §: Vaikuttamistoimielimille **tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä** lasten ja nuorten, ikääntyneen väestön tai vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta, ja vaikuttamistoimielimet **tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.**
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvueluista 11 § (604/2022): Hyvinvointialueen **vanhusneuvosto on otettava mukaan tämän lain 5 §:ssä tarkoitetun suunnitelman valmisteluun ja 6 §:ssä tarkoitettuun arviointiin**

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen vaikuttamistoimielinten asettaminen

- Perusteet ja toimintasäännöt hyväksytyt aluehallituksessa 3.10.2022 § 160
  - Vanhusneuvosto 10 jäsentä
  - Vammaisneuvosto 10 jäsentä
  - Nuorisovaltuusto 10 jäsentä + 3 - 5 jäsentä hakumenettelyllä
- Vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston asettaminen 23.1.2023
- Nuorisovaltuuston asettaminen 6.2.2023 (10+3 jäsentä)

Vaikuttamistoimielinten kokoukset vuonna 2023

18 kokousta vuodessa yhteensä

**Vanhus-
neuvosto**

Kokoukset

15.2.2023	13.9.2023
29.3.2023	18.10.2023
24.5.2023	29.11.2023

**Vammais-
neuvosto**

Kokoukset

28.2.2023	30.8.2023
5.4.2023	4.10.2023
17.5.2023	15.11.2023

Nuva

Kokoukset

23.3.2023	22.8.2023
25.4.2023	10.10.2023
23.5.2023	21.11.2023

- Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimissä 10 jäsentä, lisäksi nuvassa 3 jäsentä vapaan haun kautta
- Tehtävät määritetty toimintasäännöissä

Tavoitteet vaikuttamistoimielinten työlle

1

Vakiinnuttaa toiminta ja työskentely

Saada toiminta käyntiin ja vakiintumaan. Tarkastellaan jatkuvasti toiminnan vaatimia resursseja. Vastinpari toimialoilta työskentelyyn.

2

Luoda yhteistyökäytännöt ja toimintamallit yhteistyölle hyvinvointialueella

Saada vaikuttamistoimielimet mukaan aitoon toiminnan kehittämiseen.

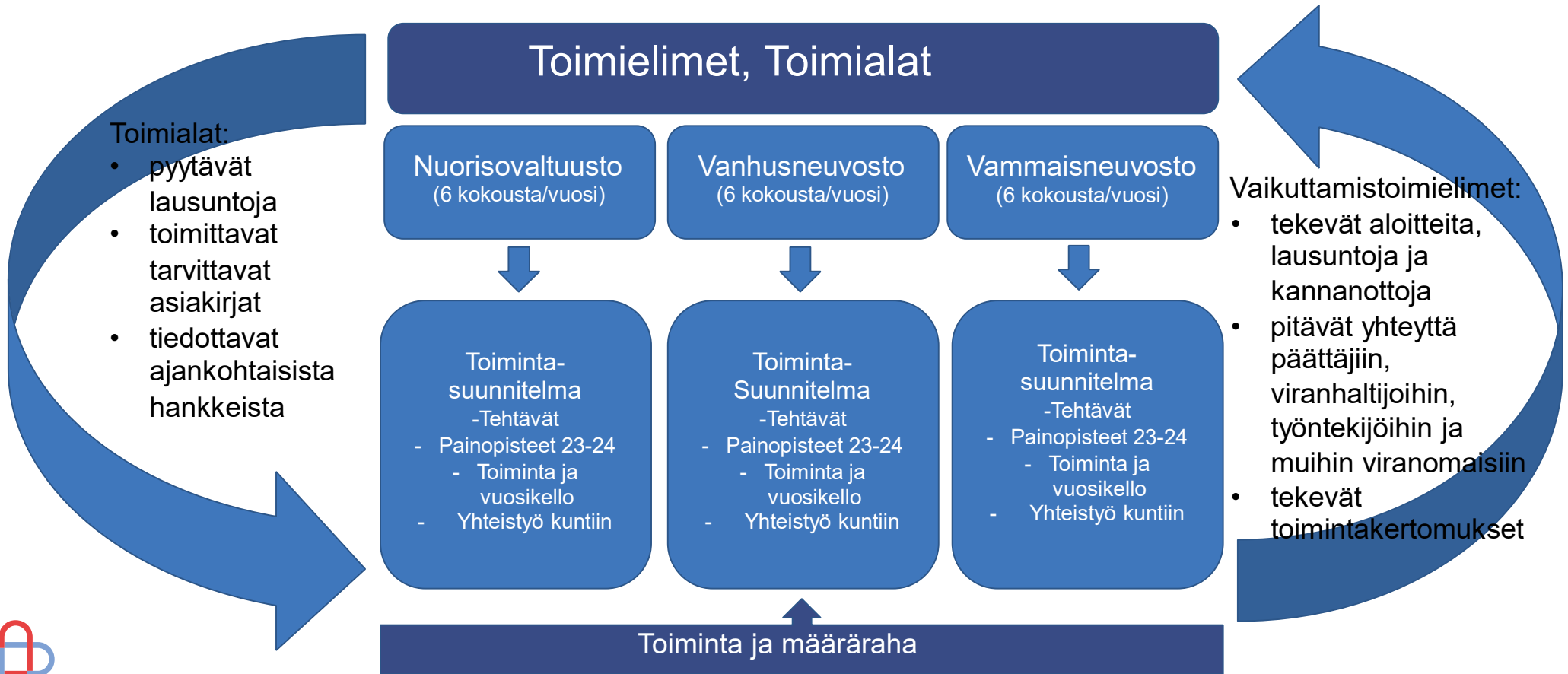
3

Tuoda esiin edustamansa ryhmän ääntä päätöksentekoon

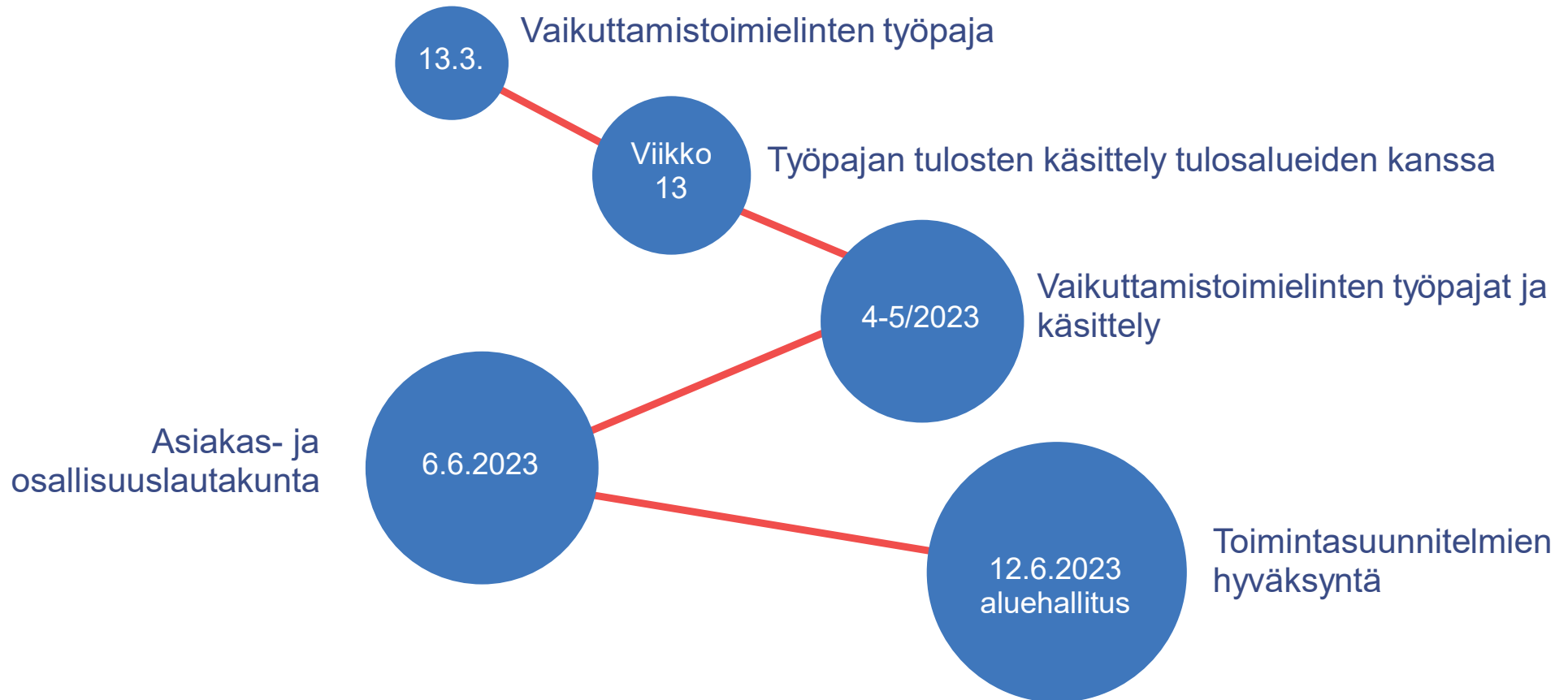
Olla oman viiteryhmän ääni suhteessa päätöksentekoon.

Vaikuttamistoimielimien toiminta ja tehtävät

Vaikuttamistoimielinten toimintasuunnitelmat

Vanhusneuvostojen toiminnan painopisteitä, nostoja

Kuntien vanhusneuvostot

Asuminen, elinympäristö ja sen esteettömyys ja toimivuus

Elinikäinen oppiminen

Vapaa-aikapalvelut (liikunta, kulttuuri jne.)

Ryhmätoiminta

Liikkuminen ja liikenne

Digiasiat ja digiosallisuus

Yhteisiä painopisteitä

Liikkuminen ja liikkumista tukevat palvelut, esteettömyys

Asumiseen liittyvien palveluiden yhdyspinnat

Turvallisuus

Osallisuus ja vaikuttaminen

Järjestö- ja kansalaistoiminnan mahdollistaminen/tuki
Ehkäisevä päihdetyö ja muu ennalta ehkäisevä toiminta

Hyvinvointialueen vanhusneuvosto

Sote-palvelut ja niiden saatavuus

Kotona asumisen tuen palvelut, kuten palveluohjaus, kuntoutus, kotihoito ja turvapalvelut

Asumisen palvelut, kuten yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen

Liikkumista tukevat palvelut

Omaishoito

Vammaisneuvostojen toiminnan painopisteitä, nostoja

Kuntien vammaisneuvostot

Asuminen, elinympäristö ja sen esteettömyys ja toimivuus

Kasvatuksen ja koulutuksen esteettömyys ja saavutettavuus

Vapaa-aikapalvelut (liikunta, kulttuuri jne.)

Liikkuminen ja liikenne

Osallisuus ja yhdenvertaisuus

Yhteisiä painopisteitä

Hyvinvoinnin edistäminen

Esteettömyys ja saavutettavuus

Asumiseen liittyvien palveluiden yhdyspinnat

Turvallisuus

Järjestö- ja kansalaistoiminnan mahdollistaminen

Liikkuminen ja liikenne

Osallisuus ja vaikuttaminen

Ehkäisevä päihdetyö ja muu ennalta ehkäisevä toiminta

Hyvinvointialueen vammaisneuvosto

Sote-palvelut, kuntoutus- ja apuvälinepalvelut ja niiden saatavuus

Arjen ja asumisen tuki ja palvelut, kuten ohjaus, kuntoutus, avustajapalvelut ja yhteisöllinen asuminen

Liikkumista tukevat palvelut

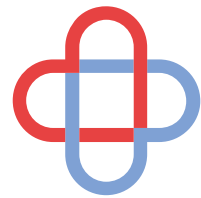
Osallisuus ja kokemustieto

Omaishoito

Suosituksia kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten yhteistyölle

- **Vaikuttamistoimielinten roolit ja painotukset määritellään yhdessä, ja ne ovat selkeät kaikille**
- **Luodaan yhdessä yhteistyörakenteet ja määritellään toimintatavat yhteistyölle**
  - Valmistellaan alueelle sopivat yhteistyörakenteet, huom. alueen koko ja kuntien määrä: mahdolliset ”kuntakimpat” ja seudulliset yhteistyörakenteet
  - Kiinnitetään erityisesti runsaskuntaisilla alueilla yhteistyörakenteisiin huomioita, jotta vuorovaikutus saadaan toimivaksi
  - Muutetaan rakenteita tarvittaessa
- **Määritellään yhteistyölle vastuuhenkilöt**
- **Luodaan rakenteet toimivalle tiedonkululle**
- **Ollaan jatkuvassa ja avoimessa vuorovaikutuksessa**
  - Viestitään myös silloin kun ei ole viestittävää
- **Määritellään riittävä määrä tapaamisia/kokouksia pidettäväksi toimintasäännöissä.**
  - Sovitetaan tapaamisia/kokouksia niin, että löytyy rytmi, jonka avulla vaikuttamistoimielimet palvelevat toisiaan.

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

päijät sote

Päijät-Hämeen
PELASTUSLAITOS